

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

X E R E S A

LA SAFOR

ACADEMIA
VALENCIANA
DE LLINGÜA

AJUNTAMENT
DE XERESA

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA

SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Tecnicolingüístics

RECULL
Josep-Ramon Millet i Pons

TEXT
Jesús E. Alonso López

DISSENY
Vicent Almar

MAQUETACIÓ I GRAFISME
Guillermo Tomás Lull

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica i Toponímia
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Xeresa, 60

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 96 387 40 23
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Xeresa i del CEIC Alfons el Vell

ISBN: 84-482-3981-4
Depòsit legal: V-533-2005
Impressió: Gràfiques Vimar, SL

www.avl.gva.es

XERESA

Xeresa està emplaçada en l'antic terme general de Bairén, entre la cara est del Mondúber i les Galerasses, una zona marjalenca separada de la mar per la devesa arenosa pertanyent a Gandia.

El traçat originari del poble tenia una zona alta i tortuosa, i un raval a l'entorn de l'antic camí de Gandia; des de mitjan segle XIX la població s'ha eixamplat cap a l'altre costat del barranc, seguint els camins de Xeraco i de la Mar. El segle XX ha sigut de creixement demogràfic en la primera mitat i d'estancament, en la segona. Actualment destaca un notable creixement industrial que arriba a la carretera de Silla a Alacant.

Té una estació prehistòrica en la muntanya del Calamau, sobre el camí de Xeraco, i restes de ceràmica romana, que es van trobar en el caseriu de la Servana, com també alguna inscripció. Conserva trossos de muralla antiga. Jaume I donà l'alqueria musulmana a quatre famílies l'any 1249. El 1309 passà a Jaume Palau i poc després al metge Joan Almelio. Durant el segle XV, el cavaller Galceran de Vic hi va fer grans plantacions de sucre i hi va construir un trapig, que després traslladà a la *Vila Nova* de Gandia. Xeresa va arribar a tindre jurisdicció suprema, però eixa independència va acabar el 1487, quan el lloc és venut per Joan de Vic als ducs de Gandia. Després de l'expulsió morisca, es va atorgar nova carta de població el 1611.

Eclesiàsticament, depengué de Gandia fins al 1535, i amb la reordenació del patriarca Ribera s'annexionà Xeraco. L'església es troba dedicada a Sant Antoni de Pàdua i al Ravalet es troba l'ermita de la Santíssima Trinitat. Els llibres parroquials començaren el 1687, però es destruïren en l'última confrontació civil. L'arxiu municipal té actes des del 1817 i algun document del segle XVIII.

Madoz, a mitjan segle XIX, ens parla d'un clima propens a les terçanes i les pleuresies, de segur a causa de la proximitat marjalenca. Poc abans, el comú havia tingut freqüents disputes amb el duc a causa de la disponibilitat de la marjal. Esta acaba en el dic d'argila sobre el qual discorre l'antic camí Real de Cullera o camí de l'Arena. En un dels extrems del terme, en el vessant sud del Mondúber, hi ha una bella raconada al voltant del corral de Milhores. Més avall es troba la font del Molí i una zona que ha sigut la més ferma, on s'ha practicat el reg des de ben antic.

ELEMENTS FÍSICS I ALTRES LLOCS D'INTERÉS

Orografia

Alt Redó
Cingle de la Dona
Cingle Foradat
Cingle Llarg
Cingle Tancat
Clot de Pere
Coll de Barxeta (o d'Evaristo)
Coll de la Caldereta
Collado de les Bigues
Cova dels Canalons
Cova dels Emboscats
Cova Oliva
Coveta de l'Escut
el Mondúber
el Picaio
els Flares

els Flarets
les Faixes Roges
Massís del Mondúber
Molló dels Quatre Termes
Muntanyeta de la Creueta
Muntanyeta del Calamau
Muntanyeta del Camí del Llavador
Penya del Colom
Penya Negra
Penya Roja
Piló de la Bassa de l'Horta
Piló de les Hortes
Pla de la Vela
Pla de la Vella
Puntal de la Font Nova

Hidrografia natural

Barranc de Campanero
Barranc de la Covarxota
Barranc de la Martina
Barranc de la Mina d'Or
Barranc de Mauro
Barranc de Moscardó
Barranc del Carritx
Barranc del Mondúber
Barranc dels Emboscats
Font de la Rabosa
Font de l'Algepsar

Font de l'Embraser
Font de les Senilleres
Font del Carritx
Font del Molí
Font del Mondúber
Font del Vicari
Font dels Flarets
Fonteta del Racó
l'Ullal Clar
la Fonteta

Hidrografia artificial

Aigüera de la Pedrera
Aigüera del Cementeri
Motor de la Viuda
Motor de Piera
Motor del Calamau

Motor del Sindicat
Séquia de l'Auir
Séquia de Ripoll
Séquia de Treno
Séquia Travessera

Altres llocs d'interés

Cementeri
Instal·lacions esportives
Magatzem
Molí

Peatge de Xeresa
Pedrera de Gualde
Polígon Industrial Casals
Polígon Industrial La Pelleria

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Casa de Barxeta
Casa de la Servana
Casa de Mahiques
Caseta d'Àngel
Corral de les Cabres

Corral de Milhores
Corral del Tio Pepe (o de Fóquio)
Xalet de Pau
Xeresa

Partides

el Bovar
el Calamau
el Camí Casals
el Camí de Gandia
el Corral de l'Obrer
el Figueral
el Maioraso
el Motor de Cano (o de la Viuda)

el Racó de Borràs
el Racó de Caudeli
el Racó de Federico Mestre
el Racó de la Llosa
el Racó de les Senilleres
el Racó de Pau
el Racó de Puig
el Racó de Verneta

el Racó del Cocó
el Racó Tabal
el Raconet
el Sindicat
el Siscaret
el Vinyader
els Borrns
l'Empeltada
l'Escalat de Mestre
la Bartola
la Creueta
la Mallada Fonda

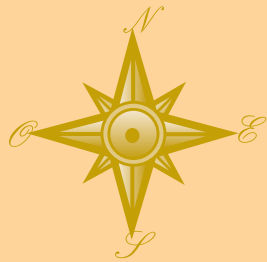
la Marjal Gran
la Pedrera
la Pelleria
la Pinada de Canots
les Galerasses
les Hortes
les Tancades
Ombria del Molí
Ombria del Mondúber
Pinada dels Gorrites
Solana del Molí

Vies de comunicació

Camí de Gandia
Camí de la Pedrera
Camí de la Séquia dels Xops
Camí de la Séquia Nova
Camí de la Via
Camí de les Senilleres
Camí de Margantoni
Camí de Xeraco
Camí del Carritx
Camí del Cementeri Vell

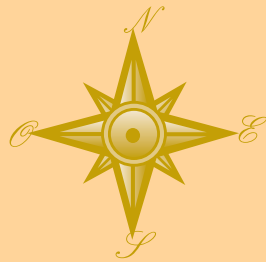
Camí del Molí
Camí del Pi
Camí del Xalet de Pau
Camí dels Marenys
Camí Ratllat
Caminàs del Pont de Francisco
Carretera de Xeresa
Ferrocarriil València-Gandia
Pista Forestal del Mondúber

Elements físics i altres llocs d'interès

	Capital de municipi		Muntanya		Pas o port de muntanya		Cementeri		Clot, foia
	Autovia		Pic, roca		Cova		Instal·lacions esportives		SERRA
	Carretera		Mina		Molí		Molló		Pla
	Rambla, barranc		Cingle		Motor		Peatge		Polígon industrial
	Séquia		Font		Magatzem				

Presència humana

- Capital de municipi
- Nucli de població
- Ferrocarril
- Carretera
- Autovia
- Camí

- Casa, corral, xalet
- Partida
- Paratge
- MARJAL**

TERME DE GANDIA

TERME DE XERACO

TERME DE BENIFAIRÓ DE LA VALLDIGNA

TERME DE SIMAT DE LA VALLDIGNA

TERME DE BARX

TERME DE GANDIA

LES GALERASSES